

Qurtuluşdan başlayan yeni neft strategiyası

Prezident İlham Əliyev:
"Bu gün Azərbaycanın
müstəqil ölkə kimi yaşamasında,
iqtisadi potensialımızın
formalaşmasında neft-qaz
amili çox böyük rol oynayır"

Azərbaycanın adı dünya tarixinə neftin vətəni kimi həkk olunub. Zəngin neft-qaz sərvətlərinə malik olduğuna görə ölkəmizi "Odlar diyarı" adlandırıblar. Lakin torpağımızın təkindəki, Xəzərin ölkəmizə məxsus hissəsinin dərinliklərindəki "qara qızıl" müstəqilliyimizə qədər, daha doğrusu, Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtması ilə baş verən Qurtuluşa qədər özümüzün olmayıb.

1848-ci ildə Bakıda, Bibiheybət yatağında qazılmış quyudan neft fontan vurub və bu hadisə dünyada neftin sənaye üsulu ilə çıxarılmasının başlanması kimi tarixə düşüb. Əlbəttə, o zamanlar belə böyük bir sərvət xaricinin iri kapitalistlərinin diqqətini çəkməyə bilməzdi. Odur ki, həmin dövrlərdə neft maqnatları Azərbaycana axışıblar. Nobellər, Mantəşevlər, Rotşildlər torpağımızın "qara qızıl"ını qan kimi sorub aparmaq üçün özlərini oda-közə vurublar.

Azərbaycan neftinin böyük bir hissəsi isə Xəzərin dərinliklərində "uyuyurdu". Keçən əsrin ortalarında Azərbaycan neftçiləri dənizin də neftini üzə çıxardılar. 1949-cu ildə "Neft Daşları"nda ilk quyuyu fontan vurdu. Başqa sözlə, dünyada dəniz neftinin erası da Azərbaycandan, Xəzərdən başlandı.

Sovet dönəmində Azərbaycanda həm qurudakı, həm də dənizdəki digər yataqlardan da böyük həcmdə neft çıxarıldı. Lakin keçmiş SSRİ-nin planlı təsərrüfatı təbiətin bəxş etdiyi bu zənginlikdən xalqımızın lazımınca bəhrələnməsinə imkan vermirdi.

Müstəqilliyin ilk illəri isə Azərbaycan üçün çətin keçdi. Ölkəni idarə edənlərin məsuliyyətsizliyi və səriştəsizliyi ucbatından neft-qaz sənayesi də tənəzzülə uğradı. Dönüş isə Ümummilli Liderimizin dühası ilə baş verdi. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: "Otuz il bundan əvvəl Azərbaycan, əlbəttə ki, başqa bir ölkə idi. Biz müstəqillik yolunda ilk addımlarımızı atırdıq və bu, çətinliklər, çağırışlar və faciəvi hadisələrlə dolu olan bir dövr idi".

Dövlətimizin başçısı bu ayın əvvəlində keçirilmiş Bakı Enerji Həftəsinin açılış mərasimindəki çıxışında məhz həmin vaxtı xatırlayaraq dedi: "Heydər Əliyevin 1993-cü ilin oktyabrında Prezident seçilməsi ölkənin tarixində yeni səhifə açdı və söhbət təkcə ölkənin enerji seqmentindən getmir. İrimiq yaşlı iqtisadi islahatlar, yeni demokratik konstitusiyanın qəbul edilməsi, senzuranın ləğvi və əlbəttə ki, iqtisadiyyatımızın ən cəlbədicisi olan enerji sektoruna investisiyaları cəlb etmək cəhdləri...

Əvvəli 1-ci səh.

1994-cü il sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. Bu da ölkənin transformasiyasında dönüş nöqtəsi oldu. Biz investorlarımızla çox məhsuldar münasibətlər qura bildik. Investorlar həmişə siyasi çətinliklərə və geosiyasətə qarşı həssasdırlar. Lakin onlar hökumətə və xalqa etibar etdilər. Qeyd etdiyim kimi, SOCAR və yaradılmış konsorsium arasında çox etibarlı əməkdaşlıq var idi. Bu, məhz belə başladı və üç il müddətində "Çıraq" platformasından ilk neft hasil olundu. Bu, neft sahəsinin tarixində çox əlamətdar və rekord bir hadisə idi. Müqavilənin imzalanmasından hasilata qədər cəmi üç il vaxt ötdü və sonra Qara dəniz limanlarına gedən iki boru xətti istismara verildi. 1999-cu ildə onların hər ikisi artıq işlək idi. Sonra çox çətin relyef şəraitində və region ölkələrinin və şirkətlərinin güclü əməkdaşlığı ilə uzunluğu 1700 kilometrə artıq olan Bakıdan Ceyhana gedən əsas neft ixrac boru kəməri ərəşəyə gəldi. Bu, bizim iqtisadiyyatımıza sanki bir nəfəs verdi və bizim iqtisadiyyatımızın necə inkişaf etməsinə nəzər salsanız, onun enerji siyasətimizlə koordinasiyasını görürsünüz. Sonra Azərbaycan özünü artıq etibarlı tərəfdaş kimi sübut etdi və iqtisadiyyatımızın müxtəlif sahələrinə və əlbəttə ki, enerji sektoruna əlavə investisiyalar yatırıldı."

Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü və gərgin söyi ilə gerçəkləşən "Əsrin müqaviləsi"ndən sonra Azərbaycan böyük inkişaf yoluna qədəm qoydu. Buna görə də AÇG-nin işlənməsi, əslində, əsrlərə hesablanmış bir layihədir. Onun reallaşması təkcə Azərbaycan üçün deyil, Qərbin bir sıra aparıcı dövlətləri, habelə Cənubi Qafqaz və Orta Asiya regionu üçün də strateji əhəmiyyət kəsb etdi. Bu saziş regionda digər global layihələrin gerçəkləşməsinə yol açdı, Qərb dövlətlərinin Azərbaycanla bütün sahələrdə genişmiqyaslı əməkdaşlığa marağını artırdı, beynəlxalq maliyyə qurumları ilə münasibətlərdə keyfiyyətə yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu.

Qurtuluşdan başlayan yeni neft strategiyası

Prezident İlham Əliyev: "Bu gün Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi yaşamasında, iqtisadi potensialımızın formalaşmasında neft-qaz amili çox böyük rol oynayır"

Yeni neft strategiyası Azərbaycanın qədim neft-qaz ölkəsi kimi şöhrətini özünə qaytardı, dövlətimizin uzunmüddətli, davamlı inkişafına zəmin yaratdı. Azərbaycanın dinamik inkişaf edən, güclü və nüfuzlu ölkəyə çevrilməsində müstəsna rol oynayan bu strateji kurs həm də dövlətin iqtisadi-siyasi qüdrətinin və beynəlxalq birliyi inteqrasiyasının, xalqımızın durmadan yüksələn sosial rifahının təminatçısı oldu. Ölkədə aparılan genişmiqyaslı quruculuq işləri, respublikanın beynəlxalq aləmdə qazandığı uğurlar həmin uzaqgörən konsepsiyanın tətbiqinə aydın misaldır.

"Əsrin müqaviləsi" çərçivəsində artıq 27 ildir neft hasil olunur. AÇG-dən stabil hasilat təhlükəsiz və etibarlı şəkildə davam edir. AÇG-dən neftlə bərabər, səmt qazı da çıxarılır. Mavi yanacaqın böyük hissəsi təmənənəsiz olaraq Azərbaycan dövlətinə təhvil verilir, yəni Səngəçaldan SOCAR-ın "Azəriqaz" sistemində ötürülür.

Azərbaycanın yeni neft strategiyası düzgün və böyük uzaqgörənliklə müəyyən edilmiş bir xətt olduğu üçün getdikcə inkişafdadır və yeni bəhrələr verir. 2017-ci il sentyabrın 14-də AÇG üzrə yeni müqavilənin imzalanması bunu bir daha təsdiq etdi. Əvvəlki tərəfdaşlarla razılaşdırılmış şərtlər əsasında layihənin müddəti əsrin ortasına qədər uzadıldı. Beləliklə, sözügedən dövr ərzində AÇG

bloğunun Azərbaycana gətirdiyi iqtisadi mənfəətlər maksimuma çatdırılacaq. Yeni müqavilənin şərtləri 30 ildən bəri ölkəmizin artan maliyyə və texnoloji potensialını əks etdirənlə yanaşı, xarici tərəfdaşların Azərbaycana inamını təsdiqləyir və bu müddət ərzində formalaşmış beynəlxalq tərəfdaşlığı yeni müstəviyə qaldırır.

Bu il aprelin 16-da sözügedən müqavilə çərçivəsində AÇG-də quraşdırılmış yeni platformadan ilk neft əldə edildi. Bu hadisə AÇG sazişinin 2050-ci ilin əvvəlində uzadılmasını təcəssüm etdirən "Azəri Mərkəzi Şərqi"(ACE) layihəsi çərçivəsində baş verdi.

Başqa sözlə, bu, 30 yaşını qeyd etməyə hazırlaşdığımız "Əsrin müqaviləsi"nin ömrünün uzanması deməkdir. ACE texnoloji və rəqəmsal baxımdan AÇG layihəsinin əməliyyatçısı olan BP-nin dünyada ən qabaqcıl, həmçinin qurudan idarə etdiyi ilk platformadır. O, nəhəng "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlarında quraşdırılmış hasilat platformaları sırasında yeddincidir. 1997-ci ilin sonunda "Çıraq"dan ilk neft alındıqdan indiyədək AÇG-dən 4,3 milyard bareldən çox neft hasil edilib. Yeni ACE platforması və qurğuları gündəlik 100 min barelədək neft hasilatı gücündə layihələndirilib. Layihənin istismar müddəti ərzində ümumilikdə 300 milyon barelədək neft hasil edi-

ləcəyi proqnozlaşdırılır. 2024-cü il ərzində platformadan daha iki quyunun qazılıb istismara verilməsi planlaşdırılır. Bununla da ACE-dən hasilatın tədricən artaraq, ilin sonuna qədər təxminən 24 min barelə çatacağı gözlənilir.

"Əsrin müqaviləsi" böyük sabaha hesablanmış bir saziş olduğunu təsdiqləyərək yeni global layihələrə yol açdı. 10 il əvvəl - 2014-cü il sentyabrın 20-də Səngəçal terminalında "Cənub qaz dəhlizi"nin təməlinin qoyulması bu həqiqətin daha bir sübutu oldu.

"Cənub qaz dəhlizi"nin ehtiyat mənbəyi Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz" yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsində çıxarılan mavi yanacaqdır. "Şahdəniz-1"dən 18 ildir qaz hasil edilir. Bu yataq Azərbaycanı dünyada qaz ixrac edən ölkə kimi tanıtdı. Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) 2006-cı ilin ortalarında istifadəyə verildikdən bəri "Şahdəniz-1" qazını Gürcüstanla çatdırır. 2007-ci il iyulun 3-dən isə Türkiyə Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri ilə Azərbaycan qazı alır. Beləliklə, "Cənub qaz dəhlizi" möhkəm təməl əsaslanır.

Zaman "Cənub qaz dəhlizi"nin də nə qədər dəyərli bir layihə olduğunu sübuta yetirdi. Xüsusilə son dövrlər Azərbaycanın Avropaya nəql etdiyi qaza tələbatın artmasından tez-tez söhbət gədir. Bu məsələ Avropa

İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair anlaşma memorandumunda da öz əksini tapıb. Bu gün Azərbaycan qazı Gürcüstan, Türkiyəyə, Yunanıstana, Bolqarıstana, İtaliyaya, Rumıniyaya, Macarıstana və Serbiyaya ixrac edilir.

Azərbaycanın təşəbbüsü və liderliyi ilə beynəlxalq əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq şəraitində gerçəkləşən "Cənub qaz dəhlizi" və digər layihələr ölkəmizin Qurtuluşdan başlanan yeni neft-qaz strategiyasının uğurla davam etdiyini göstərir.

Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: "Əsrin kontraktı"nın noticələri, sadəcə olaraq, Neft Fonduna gələn gəlirlərlə ölçülmür. Bunun çox geniş və çox böyük təsiri olub və bu gün də var. Biz "qara qızıl"ı insan kapitalına çevirib bildik. Biz neft gəlirlərimizdən çox səmərəli şəkildə istifadə etdik və bu gün dünya miqyasında bu, xüsusilə qeyd edilir. Bir çox ölkələrin zəngin neft yataqları var, ancaq o ölkələr səfalət içindədir, yoxsulluq şəraitində yaşayırlar. O ölkələrdə sabitlik pozulur, neft o ölkələrə fəlakət gətirir. Azərbaycanda isə neft rifah, inkişaf, sabitlik, güc gətirir. Bu gün Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi yaşamasında, iqtisadi potensialımızın formalaşmasında neft-qaz amili çox böyük rol oynayır".

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"